เอกสารแจกฟรี
ปีที่ 4 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2560

DDC WATCH
จับตาโรคและภัยสุขภาพ

หยุดเชื้อดื้อยา ก่อนไม่มียาปฏิชีวนะรักษาคุณ...

สถานการณ์เชื้อดื้อยาปฏิชีวนะต่อปี

ทั่วโลก

ตาย 10 ล้านคน

คนเอเชีย

ตาย 4.7 ล้านคน

คนไทย

ป่วย 1 แสนคน

ตาย 30,000 คน

฿ สูญเสียค่าใช้จ่าย
3-7 พันล้านบาท

(ที่มา องค์การอนามัยโลก)

มารู้จัก...ยาปฏิชีวนะ หรือ ยาต้านจุลชีพ

ยาปฏิชีวนะ หรือ ยาต้านจุลชีพ ที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า ยาฆ่าเชื้อ หรือ ยาแก้อักเสบ เป็นยาฆ่าเชื้อแบคทีเรียแต่ไม่มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อไวรัส หรือ เชื้อราได้ และไม่มีฤทธิ์ลดการอักเสบ แก้ปวด ลดไข้ ใช้รักษาเฉพาะโรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียเท่านั้น เช่น ทอนซิลอักเสบเป็นหนอง

เชื้อดื้อยา...คืออะไร

เชื้อดื้อยาในที่นี้คือ **เชื้อที่ดื้อต่อยาปฏิชีวนะ** ซึ่งเชื้อดื้อยานี้จะทนต่อยาที่เคยยับยั้งหรือฆ่าตัวเชื้อได้ ส่งผลให้ยาที่เคยใช้ได้ผลกลับใช้ไม่ได้ผล ทำให้ไม่หายจากการติดเชื้อ และมีโอกาสแพร่เชื้อดื้อยาไปสู่คนอื่น ๆ ได้อีก โรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียที่พบบ่อย และพบว่ามีสาเหตุจากเชื้อดื้อยาอยู่บ่อยครั้ง เช่น การติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ ปอดอักเสบ และการติดเชื้อในกระแสเลือด

เคยสงสัยไหมว่า.....

ทำไมกินยาปฏิชีวนะเท่าไร ก็ไม่หาย
นั่นเพราะยาที่กินไป อาจทำร้ายคุณ เพราะเชื้อดื้อยา

คุณรู้ไหม.....

การกินยาปฏิชีวนะพร่ำเพรื่อ กระตุ้นให้เชื้อแบคทีเรียกลายพันธุ์เป็นเชื้อดื้อยา ต้องเปลี่ยนไปใช้ยาปฏิชีวนะที่ใหม่ขึ้น แพงขึ้น

คุณรู้ยัง.....

ปัจจุบันการผลิตยาปฏิชีวนะตัวใหม่ไม่ทันต่อการดื้อยาของเชื้อจุลชีพ
ทำให้ผู้ป่วยที่ติดเชื้อไม่สามารถรักษาให้หายได้
จากยาปฏิชีวนะตัวเดิม
อาจส่งผลลุกลามจนเสียชีวิตได้

กระทรวงสาธารณสุข MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

การดื้อยา "อันตรายถึงชีวิต"

การดื้อยาของเชื้อจุลชีพเกิดจาก...

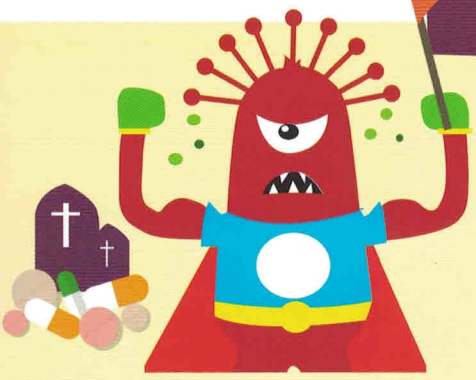
1. การกลายพันธุ์ของเชื้อจุลชีพเอง ภายหลังที่เชื้อได้รับยาปฏิชีวนะไม่ครบตามขนาดการรักษา หรือระยะเวลา แล้วเปลี่ยนแปลงพันธุกรรมเพื่อต่อต้านยาปฏิชีวนะชนิดนั้นให้เชื้อมีชีวิตรอดต่อไป

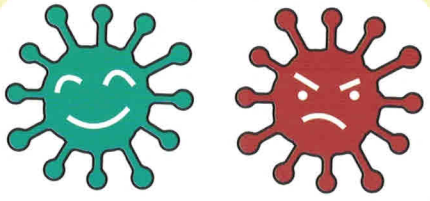
2. เชื้อรับสารพันธุกรรมดื้อยาจากเชื้อตัวอื่น และผลิตสารพันธุกรรมดื้อยาขึ้นภายในตัวเชื้อเอง

การดื้อยาเกิดได้อย่างไร

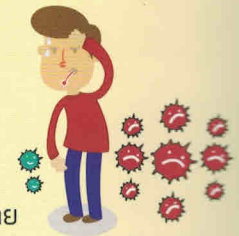

เชื้อจุลชีพมีทั้ง

ตัวดี ตัวร้าย

- เวลาไม่สบาย จะมีเชื้อตัวร้ายมากกว่าเชื้อตัวดี

- ใช้ยาปฏิชีวนะ ฆ่าทั้งเชื้อตัวดี เชื้อตัวร้าย

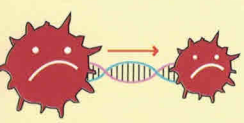
- บางครั้งยาปฏิชีวนะอาจจะฆ่าเชื้อตัวร้ายไม่หมด เพราะ
  - กินยาปฏิชีวนะไม่ครบ
  - กินยาปฏิชีวนะไม่ถูกเชื้อ
  - กินยาปฏิชีวนะพร่ำเพรื่อ
  - เคยได้รับยาปฏิชีวนะจากสิ่งแวดล้อมมาแล้ว

- ทำให้เชื้อตัวร้ายที่รอดจากการฆ่าไม่หมดกลับมาแข็งแรง

- กลายเป็นเชื้อดื้อยามีจำนวนมากขึ้น หรือ แพร่สารพันธุกรรมให้กับเชื้อตัวอื่นได้

- ทำให้เชื้อตัวอื่นแข็งแรง

- ไม่มียาปฏิชีวนะชนิดใด ฆ่าเชื้อได้

กลุ่มเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ

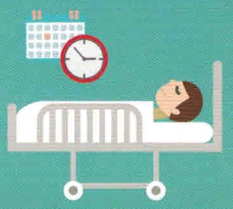
ผู้ป่วย
ภูมิคุ้มกันบกพร่อง

ผู้ป่วย
ที่ได้รับเคมีบำบัด

ผู้ป่วย
ที่กินยากดภูมิคุ้มกัน

ผู้ป่วย
ที่นอนรักษา
ในโรงพยาบาล
เป็นระยะเวลานาน

ผู้ป่วย
ที่ใส่เครื่องช่วยหายใจ

8 พฤติกรรม ทำให้เกิดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ

ร่วมกันทำ ป้องกันได้

ประชาชน

- **อย่าซื้อยาปฏิชีวนะกินเอง** โดยแพทย์ไม่ได้สั่ง
- **อย่ากินยาปฏิชีวนะตามคนอื่น** แต่ละคนอาจป่วยด้วยเชื้อคนละชนิดกัน
- หากได้ยาปฏิชีวนะจากโรงพยาบาลมา ต้อง**กินยาให้ครบตามแพทย์สั่ง** ไม่หยุดยาเองเมื่ออาการดีขึ้น และห้ามเก็บไว้กินครั้งต่อไป
- **ห้ามแนะนำหรือแบ่งยาให้กับผู้อื่น** เพราะอาจเกิดการแพ้ยา
- อย่าซื้อยาปฏิชีวนะกินเอง เพราะแพทย์เคยสั่งมาแล้วรักษาหาย
- **อย่าเปลี่ยนไปซื้อยาปฏิชีวนะที่แรงกว่ามากินเอง** โดยแพทย์ไม่ได้สั่ง
- **ล้างมือก่อนและหลัง** จากสัมผัสผู้ป่วยและสิ่งปนเปื้อนในโรงพยาบาล

โรงพยาบาล

- **เฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล** ถ้าพบการติดเชื้อดื้อยาในผู้ป่วย ให้หาสาเหตุและควบคุมการระบาด

เภสัชกร ร้านขายยา แพทย์

- ควร**แนะนำการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้องแก่ผู้ป่วย**ทุกครั้งที่ให้ยาปฏิชีวนะ

เกษตรกร

- **อย่าใช้ยาปฏิชีวนะที่จำกัดไว้สำหรับคน** ไปใช้กับสัตว์หรือพืช โดยไม่เหมาะสม
- **อย่าผสมยาปฏิชีวนะลงในอาหารสัตว์** เมื่อสัตว์ไม่มีโรค
- **หยุดให้ยาปฏิชีวนะ**ก่อนนำเนื้อสัตว์ไปจำหน่าย
- **อย่าปล่อยของเสียจากมูลสัตว์** หรือ น้ำจากฟาร์มสัตว์น้ำที่ไม่ได้บำบัด ลงในแหล่งน้ำสาธารณะ

สัตวแพทย์

- ควร**แนะนำการใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์ที่ถูกต้องแก่เกษตรกร**ทุกครั้ง
- **ตรวจสอบการปนเปื้อนของยาปฏิชีวนะ**ในผลิตภัณฑ์สัตว์ และติดตามสถานการณ์เชื้อดื้อยาในผลิตภัณฑ์เหล่านั้น
- ควร**แนะนำเจ้าของสัตว์เลี้ยง** เมื่อใช้ยาปฏิชีวนะกับสัตว์เลี้ยงให้ครบตามสัตวแพทย์สั่ง

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ **สายด่วนกรมควบคุมโรค 1422**

ที่ปรึกษา	ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ พจมาน ศิริอารยาภรณ์
ผู้เขียน	ฐิติพงษ์ ยิ่งยง ธีรศักดิ์ ชักนำ
กองบรรณาธิการ	เสาวพักตร์ ฮั้นจ้อย สิริลักษณ์ รังษีวงศ์ บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ นิยดา ยศวัฒน
ออกแบบ	นัชนันท์ รองเลื่อน
จำนวน	13,000 ฉบับ
จัดทำโดย	สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค อาคาร 4 ชั้น 6 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0 2590 1723 โทรสาร 0 2590 1784

เผยแพร่ทางเว็บไซต์สำนักระบาดวิทยา : www.boe.moph.go.th สำนักระบาดวิทยา